

Proponowane przez nas modyfikacje kwestionariusza OSPA-2 są próbą znalezienia kompromisu pomiędzy normami dorosłych a wzorami zachowania popularnymi wśród nastolatków.

STRESZCZENIE

Głównym celem prezentowanej pracy była adaptacja amerykańskiego kwestionariusza do pomiaru oczekiwań młodzieży związanych z pićm alkoholu „AEQ-A” (Goldman, Christiansen i Brown, 1982). Tłumaczenie (w dwie strony) jego wersji oryginalnej, ocena ekspertów oraz badania pilotażowe umożliwiły przygotowanie wstępnej wersji kwestionariusza Oczekiwanych Skutków Picia Alkoholu, w skrócie OSPA. Właściwości psychometryczne tego narzędzia określono dzięki badaniom ankietowym zrealizowanym jesienią 1998 roku w liceach ogólnokształcących Gminy Warszawa-Centrum. Badania prowadzono w dwóch grupach wiekowych: we wszystkich pierwszych klasach liceów publicznych ($n=6519$) oraz losowo dobranej próbie klas trzecich ($n=2736$). Ocena rzetelności zarówno całego kwestionariusza jak i jego poszczególnych skal składowych, została oparta na wynikach testu alfa Cronbacha. Sprawdzanie trafności teoretycznej polegało na analizie korelacji między oczekiwaniami a pićm alkoholu (R-Spearmana) i analizie różnic międzygrupowych przy zastosowaniu metody wielokrotnej regresji logistycznej. Spośród siedmiu skal kwestionariusza jedna cechowała się niską rzetelnością (alfa-Cronbacha $<0,5$), a dwie inne skale nie spełniały kryterium trafności teoretycznej przy analizie różnic między grupami uczniów pijących często i w dużych ilościach, oraz pijących mało i rzadko. W związku z tym autorzy rekomendują do stosowania skróconą wersję kwestionariusza (OSPA 2) zawierającą jedynie cztery skale. Charakteryzuje się ona dostatecznie wysokim współczynnikiem rzetelności i zadowalającą trafnością. Ze względu na bardzo dobre własności psychometryczne, skala 2 – dotycząca oczekiwań związanych z kontaktami interpersonalnymi, może funkcjonować samodzielnie. Zgłoszone przez ekspertów, już po zakończeniu badań, wątpliwości natury etycznej wpłynęły na dołączenie do kwestionariusza OSPA 2 kilku pytań buforowych, zmiany nazw poszczególnych skal oraz kategorii odpowiedzi: z „prawda – fałsz” na „zgadzam się – nie zgadzam się”.

Słowa kluczowe: młodzież, oczekiwania wobec alkoholu, kwestionariusz

Katarzyna Okulicz-Kozaryn, Anna Borucka, Krzysztof Bobrowski
A Polish adaptation of the Alcohol Expectancies Questionnaire for Adolescents (AEQ-A)

SUMMARY

The main aim of the presented study was to adapt to Polish conditions the Alcohol Expectancies Questionnaire for Adolescents (AEQ-A) developed by Goldman, Christiansen and Brown (1982). A preliminary Polish adaptation, OSPA (Oczekiwane Skutki Picia Alkoholu), was obtained after a two-way translation of the original version of the

tool, an assessment by experts, and a pilot study. Psychometric characteristics of this version were established on the grounds of a survey conducted in secondary schools of the Warsaw-Centre Community in the fall 1998. Subjects in the study were from two age groups: first graders of all public secondary schools (N=6519) and a random sample of third graders (N=2736). Cronbach's Alpha test was used to assess reliability of both the entire questionnaire and its sub-scales. Construct validity was evaluated by means of an analysis of correlation (Spearman's r) between expectancies and alcohol drinking, and by a multiple logistic regression analysis of inter-group differences. Out of the questionnaire seven sub-scales one turned out to have a low reliability (Cronbach's $\alpha < 0.5$). Two other did not meet the construct validity criterion in the analysis of inter-group differences (between students drinking much and frequently on the one hand, and those who drink seldom and in small amounts, on the other hand). Thus, the authors recommend a shortened version of the tool (OSPA 2), containing only four sub-scales. It has a sufficiently high reliability and satisfactory validity. Sub-scale 2, measuring expectancies concerning interpersonal contacts, may be used as an independent instrument, since it has very good psychometric properties. Objections of ethical nature formulated by experts on the study completion resulted in the OSPA 2 questionnaire modification: some buffer items were added, names of some sub-scales were changed, as well as the type of response: from "true – false" to "I agree – I disagree".

Key words: adolescents, alcohol expectancies, questionnaire

PIŚMIENNICTWO

1. Aas H., Klepp K-I., Laberg, J.C., Aar, L.E.: *Predicting adolescents' intentions to drinking alcohol: Outcome expectancies and self-efficacy*. J. St. Alcohol 1995, 56, 293-299.
2. Brzeziński J.: *Metodologia badań psychologicznych*. PWN, Warszawa, 1996.
3. Christiansen B.A., Goldman M.S., Inn A.: *Development of alcohol-related expectancies in adolescents: Separating pharmacological from social-learning influences*. J. Cons. Clin. Psychology 1982, 50, 336-344.
4. Christiansen B.A., Goldman M.S.: *Alcohol-related expectancies versus demographic/background variables in the prediction of adolescent drinking*. J. Cons. Clin. Psychology. 1983, 51, 249-257.
5. Christiansen B.A., Smith G.T., Roehling P.V., Goldman M.S.: *Using alcohol expectancies to predict adolescent drinking behavior after one year*. J. Cons. Clin. Psychology. 1989, 57, 93-99.
6. Frączek A., Stepień E.: *Kwestionariusz „Ty i zdrowie”*. IPiN, Warszawa, 1991.
7. Goldman M.S., Christiansen B.A., Brown, S.A.: *Alcohol Expectancy Questionnaire – Adolescent Form*, 1982 (maszynopis).
8. Goldman M.S., Brown S.A., Christiansen, B.A.: *Expectancy theory: Thinking about drinking*. W: H.T. Blame/K.E. Leonard (red.): *Psychological theories of drinking and alcoholism*, New York: Guilford Press, 1987, 181-226.
9. Greenbaum P.E., Brown E.C., Friedman R.M.: *Alcohol expectancies among adolescents with conduct disorder: Prediction and mediation of drinking*. Addi.Behav. 1995, 20, 321-333.